

המשטרה הייתה מוכנה לשהר — השופט איים להתכמר — היועץ המשפטי התעשה

לדין. כך חזר הכדור לידי היועץ המשפטי.

★ ★ ★ חשבון ארוך

שלב זה היו משוכנעים ראשי המפד"ל, כי יוכלו לסחוט טיהור מלא וראויה. התנהל ויכוח ער בינם לבין ראש המשטרה, בו הציע להם אשכול להסתפק בהכרזת המשטרה או היועץ המשפטי, ובו עמדו הם על הדרישה כי דווקא ראש הממשלה יכריז על הטיהור מעל במת-הכנסת. אולם במשרד המשפטים יושב דוב יוסף — והוא מנהל חשבון ארוך עם לוי אשכול (ראה הנידון). ראש הממשלה, שהיה מוכן לא לקבל את מסקנות שר המשפטים, היועץ המשפטי בעניין חקירתה מחדש של פרשת לבון, הלך הפעם בדרך שונה: הוא מסר את העניין כולו לחסדי השניים, תוך התעלמות גמורה מאימי המשבר של הדינים.

בן-זאב, כמו השר הממונה עליו, לא אבה להקל על אשכול, ולא על המפד"ל. לפניו היו מונחות שתי מסקנות: זו של השופט גולן, המחייבת נקיטת אמצעים משפטיים, וזו של הקצין הופשטר, המחייבת סגירת התיק. בן-זאב — בעצמו שופט מחוייב — העדיף להישען על מסקנות השר שופט. מה עוד, שגולן איים בחוג מצומצם, שאם ייסגר התיק — יגיש את התפטרותו. פעמיים נודע היועץ המשפטי עם ראשי המשטרה — ופעמיים ניסו לשכנעו כי יקבל את מסקנות הופשטר. גם ממשרד ראש הממשלה הובהר לו כמה חשוב לסיים את העניין בטיהורו של רפאל. אולם בן-זאב דחה את הפניות. "אם המשטרה רוצה לעשות זאת", הצהיר, "תטהר היא את רפאל".

אדישות ודאגה: דוב יוסף ויצחק רפאל

קצת ספורות לפני כניסת השבת, צילצל המפקח הכללי של המשטרה פינחס קופל לביתו של שר הפנים והבריאות חיים משה שפירא. "יש לי בשורה בשבילך", הודיע המפכ"ל, "הקצין הופשטי סטר סיכם את מסקנותיו. לפי החומר שבידו אין מקום להעמיד את רפאל לדין". שפירא, שעדיין מתקשה בהילוכו מאז לקה בשיתוק חלקי, מיהר במאמץ גופני ניכר אל דירתו של רפאל. "רציתי שתהיה לך שבת שמחה", הודיע לסגנו לשעבר. יצחק רפאל לא האמין למשמע אוזניו. הוא חשש מאוד, כי ייידו לשעבר, יהודה שפיגל, יסתבך שוב בעדותו ויגלה פרטים בלתי-נעימים בפרשת השוחד המסביב לו. הקמת בית-החולים הממשלתי בתל-גיבורים. הוא ידע כי עדותו של שפיגל במשטרה נמשכה כמעט שלושה ימים רצופים. בכירי היטב את מי שהיה סגן המנהל הכללי במשרד הבריאות היתה לו סיבה לחשוש, כי גם מבלי שיתכוון לכך, ייכשל שפיגל בלשונו. מה עוד, שלא היה בטוח כלל ששפיגל אמנם לא יתכוון לגלות את חלקו של רפאל בפרשה.

אולם עתה נראה כי הדרך לטיהורו של רפאל סלולה. המשטרה אף הודיעה לכתבי העתונים בתל-אביב, כי היא מתכוונת לקיים מסיבת עיתונאים מיוחדת בבית סוקולוב, כדי למסור להם רשמית על הממצאים המסחרים.

השבוע הסתבר כי השימחה היתה מוקדמת. יצחק רפאל יועמד בכל זאת לדין.

★ ★ ★ הפרת השתיקה

אשר התפוצצה פרשת השוחד ה גדולה, הושמעו רמזים ברורים כי יש

מי שפטר פטר

באשר לו עצמו, הסביר היועץ המשפטי, מחייב אותו דווקא בעמדו הרם של רפאל להביא את העניין לביור משפטי גלוי ומקיף.

★ ★ ★ מכת מוות המפדנה

החלטה זו יצרה מבוכה קשה בצמרת המפד"ל. יצחק רפאל הוא מראשי ברשימת המפד"ל לכנסת. הבחירות מתקרבות, ובמצב הנוכחי לא קל להציגו כמועמד במקומו הקבוע. מאידך גם לא קל לנשלו ממקומו. כי בטרם נמצא אשם על-ידי בית-משפט, יכולה הדחה כזאת מהרשימה ליתפרש כהרשעה מצד חבריו.

אולם לא היתה זאת הדאגה הגדולה ביותר של ראשי המפלגה הדתית. החשש הגדול היה, כי ביורו משפטו של רפאל לא יצמצם למעשה של רפאל בלבד. לא היה כל ספק, כי יחקר גם חלקו של שפירא עצמו. ודבר זה עלול להנחית מכת מוות על המפלגה.

על כן היה מופנה לחצם השבוע אל הכתובת שהם רגילים לה: לוי אשכול. הם שוב לא יכלו לדרוש ממנו לבטל את המשפט. כי גם הם הבינו, שאין לו שליטה מלאה על היועץ המשפטי. לכן דרשו ממנו דבר אחר: כי הגשת המשפט תידחה עד לאחר הבחירות לכנסת.

גניזתו עד לאחר הבחירות. אשכול, שמיאר למסעו בבריטניה, לא קיבל הפעם את דרישת שותפיו הדתיים. הוא מסר לפירסום את המסקנות, והעביר את הדו"ח המלא לחוות-דעתו של היועץ המשפטי. כאשר איימו הדתיים על אשכול במשבר, הסביר להם כי אין לו מוצא אחר, מכיוון שאין הוא יכול להיכנס לריב עם שר המשפטים דוב יוסף.

הדתיים העבירו את לחצם אל היועץ המשפטי בן-זאב. אולם הוא חמק עד מהרה, והעביר את הכדור לידי המפקח הכללי של המשטרה. קופל מינה את הקצין אפרים הופשטר לחוקר, הטיל עליו לבדוק אם יש מקום להעמיד את חבר-הכנסת יצחק רפאל לדין.

הופשטר הבטיח להוציא מסקנות תוך שבועיים. המסקנות הוצאו כעבור ששה שבועות. הנחקר הראשי היה שוב יהודה שפיגל. הוא אמנם חזר על חלק מעדותו בפני השופט גולן, טען כי היה מעביר ממצא למעט תרומות לסגן שר הבריאות ואף לשר עצמו, אך הסתייג מהצהרתו כאילו היה רפאל "מתואם" בפרשת השוחד של תל-גיבורים.

הופשטר הגדיר את עדות שפיגל כמבולבלת, ומכיוון שלא מצא שום עדות מסוימת, או עדות רקע, שיש בה כדי להפלייל את סגן השר — הודיע כי אין להעמיד אותו

המפלגתי החתיקו לשפיגל נודע, כי שפירא ורפאל, שמסרו עדות בפני השופט גולן, הציגו אותו כמרו שהיה רק פקידון נטולי מעמד וחסר-השפעה במשרד הבריאות, ולא יותר מאשר עסקן-שוליים במפלגה. מה שלא עשה המאסר הממושך עשתה הפגיעה בכבודו. שפיגל הפר את שתיקתו.

הוא סיפר לשופט החוקר, כי "רפאל היה מתואם בכל הפרשה". הוא גם הצביע על המחאות בסכומים גדולים שניתנו על-ידו לסגן השר ולשר עצמו. הוא סיפק לשופט חומר מספיק, כדי לקבוע מסקנות מרחיקות-לכת הן לגבי רפאל והן לגבי שפירא.

אולם מטעם המאסר פעל כמשקיף בלתי-רשמי בחקירה ידיו, עורך-הדין התל-אביבי אליהו מירון, מי שהיה בעבר מנהל כללי של משרד הפנים והמכהן כיום כיועץ משפטי של בנק המזרחי. הבנק שפירא מכהן כיו"ר ההנהלה שלו. מירון התאמץ להפריד בין מתן ההמחאה לשפירא לבין התשלומים שניתנו על-ידי שפיגל לרפאל.

השופט קיבל דיעה זו, נמנע מלהאשים את שפירא, הסתפק בהוקעת רפאל.

★ ★ ★ האיום במשבר

רגע שמוסקנותיו של השופט גולן נמסרו ללוי אשכול, הפעילו הדתיים לחץ כבד על ראש הממשלה ותבעו את

לכוון את החקירה לעבר סגן השר, ואף לעבר השר עצמו. העולם הזה אף הקדיש שני שערים, ביה אחר זה (העולם הזה 6-1324) לרפאל ולשפירא, ותבע ברורות לקבוע את אחריות השניים. אולם החקירה, שנוהלה בידי עמוס בן-גוריון ובפיקוחו הישיר של המפכ"ל הקודם יוסף נחמיאס — נעצרה בכל פעם שהיא התקרבה לראשי המפד"ל. לחוקרים היה די בכך, שצברו חומר מספיק כדי להעמיד לדין את יהודה שפיגל, עסקן זוטרי בסולם המנהיגות של המפד"ל, ועמו עוד שלושה אנשי-עסקים.

שפיגל נידון למאסר — מבלי שיפתח את פיו נגד שני הממונים עליו במשרד הבריאות. נסתתימה המערכה המשפטית, אך אי-אפשר היה למנוע את המערכה הציבורית. בלחץ דעת מספיק כדי להעמיד לדין רות ונישנות בכנסת, נאלץ לוי אשכול ליתן מנות ועדת-חקירה שתחקור את חלקם של אנשים אחרים במשרד הבריאות בפרשת השוחד.

השופט משה גולן נבחר על דעת כל המעורבים בפרשה. אפילו רפאל עצמו הסכים למינויו כחוקר יחיד. בפני גולן שוב לא שתק שפיגל. פעמיים נקרא להעיד בפני השופט, ועדיין המשיך לשתוק, אך כאשר נקרא בשלישית — התחיל לדבר. מה פתח את שפתו המצומצמת של העסקן

מחדר המישמר בקומה זו, הובילו 56 מדרגות ישר אל תא-הזכוכית באולם המישפט. גם מדרגות אלה אין זכר. מקום מריצא נסתם, והקיר טוויח.

לא יודע, לא שמע, לא יודע. מי הורה על מחיקת זכר אייכמן מבית-העם? השיבה חדה ורומם, דוברת העירייה, אשר לה שייך הבניין: "זה לא עניין של העירייה. יש ועד מיוחד המטפל בבית-העם". היא הציעה לשאול את סגן ראש-העיר, אברהם ארסט, שהוא ראש הוועד המיוחד.

אמר ארסט: "אני לא יודע שום דבר על כל העניין. אני בין כה וכה לא אחראי לצד הסכני של הבניין, ושאלו את ראש-העיר". ראש העיר לא היה פנוי לשיחה בנידון. הוא נתן את תשובתו באמצעות מזכירתו: (המשך בעמוד 14)

עתה הארץ, ולא זכר.

ירושלים מי נתן את ההוראה

אזרח ירושלמי, שזכר כי החודש מלאו שלוש שנים לתלייתו של אדולף אייכמן, רצה לראות מה נותר מן התא בו הוחזק הצורך הנאצי, בבית-העם בירושלים, הוא גילה שלא נשאר זכר.

בקומה העליונה של הבניין, הוקמו לציוריה המישפט שלושה חדרים: אחד בו לן אייכמן, אחד בו ישבו שומריה, ואחד בו היה משוחח עם פרקליטו, רוברט סרואציוס. כל שלושת החדרים נהרסו, ונותרה קומה "חלקה".

המדור הכלכלי אברהם שווייצר, שהוא ראש-החודש של פרס-דיין בעתון הבורגני. בשיחה זו סוכם, כי מרכוס יגיש מיד את התפטרותו לזכר, ישוב לפאריס וימשיך שם בכתב הארץ. כי בטחוניסט אחר — שכיר משרד הבטחון לשעבר אלקנה גלי, שהתמנה לא מזמן ככתב הארץ בצרפת — לא סיפק את דרישותיה העתונאיות של המערכת. עם מינויו של מרכוס, יחול גלי לכהן כסופר הארץ. יעסוק במהדרה הגרמנית של הגויזש אובדורב.

התפטרותו של מרכוס הדהימה את אנשי דבר. אולם לאחר מחשבה שנייה, ניראתה כצעד הגיוני, כי בלחמה המתחוללת כי יום בצמרת השלטון, מתייצב דבר יותר ויותר לצד אשכול — ואילו הארץ נעשה יותר ויותר בטאונם של אנשי בן-גוריון ודיין. מקומו הטבעי של מרכוס הוא

מערכת דבר. תקופה מסויימת כיהן ככתבו הצבאי של עתון זה. אולם גם אחרי שנשט את השטח הבטחוני ועבר לעניינים פוליטיים, לא התרחק משולחנו של שמעון פרס. לחבריו הסביר, כי עבודתו ההדוקה עם פרס היא לצורך כתיבת ספר.

הספר לא יצא לאור, אך כמעט מדי יום ביומו השתרעו הודעותיו ודעותיו של פרס על עמודי דבר — גם כאשר נשבה רוח המערכת נגד סגן שר הבטחון וי חברתו.

פגישה סודית. לפני שנתיים נשלח מרכוס לפאריס — הצבה שהיתה כרוכה בהוצאות רבות של דבר, ובהכנסתו לסוד העניינים של המערכת בפאריס.

לפני שבוע הטסט ארצה — לא על חשבון המערכת — ונלקח לפגישה סודית עם עורך הארץ גרשום שוקן. שושבינו: עורך